

SKÅNEGILLET I GÖTEBORG

1883—1983

**SKÅNEGILLET
I GÖTEBORG**

1883—1983

Redigerad av Sture Hentz

Skånegillet 100 år

Det torde inte vara alltför vanligt, att föreningar uppnår en ålder på 100 år, och särskilt i vår tid, då intresset för föreningsliv minskat på grund av den moderna tillvarons stress och televisionens utbud av underhållning eller intressant information under kvällarna.

De människor, som från sin barndoms bygd utvandrat till andra orter i vårt avlånga land glömmer naturligtvis aldrig den hembygd, där man haft sin lyckliga barn- och ungdomstid. Kanske är det så, att de ljusa minnena från flydda dagar skapar en större uppskattning för barndomens landskap hos dessa "utvandrare" än hos dem, som livet igenom stannar kvar i födelsebygden.

Man har grundad anledning att tro detta, om man studerar landskapsgillen på olika orter bl.a. Skånegillet. Otvivelaktigt är det känslan för det skånska landskapet, som binder samman medlemmarna i Skånegillet och orsakat att gillet kunnat uppnå en så mogen ålder.

Hur blir det i framtiden? Naturligtvis beror detta på de unga skånefödda göteborgarna. Jag kan endast uttala den förhoppningen, att den nya generationen av dylika "invandrare" till Göteborg finner det angeläget att Skånegillet får leva vidare för att främja de vänskapsband, som där knytes, och för att upprätthålla den gemenskap, som där frodas.

*Hans Hansson
Alderman*

SKÅNEGILLET UNDER HUNDRA ÅR

av Nils P. Bergh och Sture Hentz

Till Skånegilletts sjuttiofemårsjubileum utgavs en minnesskrift, redigerad av fil. lic. Arvid Öhman, där han själv skildrade Gillets historia. Då ett nytryck av denna skrift blir alltför kostnadskrävande har vi valt att kort rekapitulera händelser och personalia som där beskrivits för att sedan mera ingående referera de sista 25 åren.

Det var sålunda det året 1883 som sex skåningar i Göteborg kände ett behov av att manifesteras sin härstamning och samhörighet genom stiftande av ett landskapsgille. Två var läroverkslärare, en kamrer, en ingenjör och en titulerades kandidat. Dessa stiftare utsåg till Gillets förste ordförande fabrikören Johan Gustaf Malmsjö, ganska till åren kommen och känd i hela Sverige för sin pianofabrik, belägen vid Södra Vägen. Man skulle träffas vid samkväm en gång i veckan – men redan andra året fick man nöja sig med en gång i månaden. Antalet deltagare var i regel 8 à 10. Rekord för seklet slogs 1885 med 33 betalande medlemmar.

Malmsjö avgick från sin post 1886. Efter en viss styrelseschism valdes nästa år en av stiftarna, ingenjören Johan Sjöholm, till ordförande. Han beskrivs som en urskånsk kraftnatur som senare gjorde stora insatser i Göteborgs industrivärld, t.ex. som chef för de sammanslagna Lindholmens varv och Motala verkstad. Trots denna hans kapacitet gick det allt sämre med anslutningen och därför beslöts 1893 att Gillet skulle upplösas. Men det blev endast ”förpuppat”. I november 1900 samlade Sjöholm inofficiellt kretsen kring sig, styrelse valdes med honom själv som ordförande och den 17 november antogs stadgar för Gillet. Dess ändamål skulle vara ”att verka för en närmare sammanslutning mellan i Göteborg och dess omnejd bosatta skåningar, samt genom anordnandet av sällskapliga sammankomster eller annorledes söka befördra detta mål”. ”Till medlemmar kunna väljas personer, manliga eller qvinliga, som äro födde i Skåne, som under någon afsevärd längre tid vistats derstädes, eller som genom familje- eller släktförhållanden kunna räknas tillhöra skånska nationen”. Dessa stadgar gäller i stort sett än i dag, ehuru vissa förändringar gjorts 1964 och senast den 10 november 1979. Man talar nu om att ”stärka samhörigheten med hembygden samt verka för bevarandet av skånska seder och bruk”. År 1900 fanns ej likställdhet: medlemsavgiften för männen var 5 kr. men för qvinnor 3 kr. per år.

Efter denna pånyttfödelse gick det raskt framåt för Gillet. Man hade många och talrikt besökta sammankomster. Vid vårfesten på Lorensberg den 15 maj 1901 var deltagarna omkring 100. Vid detta tillfälle valdes H.K.H. Hertigen av Skåne, prins Gustaf Adolf, till Gillets Förste Hedersledamot. Vorden konung tacktes han den 25 maj 1951 bevilja Gillets hemställan att förbliva i denna ställning.

Alla namn från 75-årsperioden kan ju ej återges, men en förteckning över dem som lett Gillet torde var lämplig, följd av namnen från de sista 25 åren.

Ordförande		
Malmsjö, J.G.	Fabr.	1883–1886
Möller, C.A.	Ing.	1886–1887
Sjöholm, Johan	Ing.	1887–1893
		1900–1911
Matell, Magnus	Med.dr.	1911–1914
Lindelöf, Bengt	Grosshandl.	1914–1917
Rohde, Einar	Med.dr.	1917–1929
Åldermän (ansågs mer adekvat för ett gille!)		
Fromell, Axel	Bankdir.	1929–1934
Lauritzen, Sigurd	Disp.	1934–1947
Fontell, Ernst	Polismästare	1947–1952
		(v. Å. 1934–1947)
Bourghardt, Josua	v. Konsul	1952–1963
		(v. Å. 1947–1952)
Lindquist, Bertil	Prof.	v. Å. 1952–1959
Kullenberg, Yngve	Civiling.	v. Å. 1960–1974
Hansson, Hans	Sjökapten	1963–
		(v. Å. 1962–1963)
Bergh, Nils Peter	Med.dr., doc.	v. Å. 1976–

Namnen på ämbetena har växlat: sekreteraren heter nu Förste Skrifvare, klubbmästaren Gillesvärd och kassaförvaltaren Skattemästare (först hette han *Oekonomus*, vilket kanske missförstås av dagens ungdom!). Stolsbroderämbetet inrättades 1953 och har visat sig vara en viktig post, varför dess innehavare nämnas:

Stolsbröder

Lindbom, Carl-Axel	Dir.	1953–1958
Wallén, Erik	Rektor	1958–1959
Hentz, Sture	Ing.	1959–1972
Bergh, Nils Peter	Med.dr., doc.	v. S. 1966–1976
Bokelund, Curt	Kammaråklagare	1972–
Wentz, Nils	Kammarrättspresident	v. S. 1977–

Den förste innehavaren, Carl-Axel Lindbom, bör särskilt nämnas. Han skrev bordsvisor och andra verser, det var han som var initiativtagare till Skånegilletts hederstecken i guld (1948) och i silver (1950) samt ”Guldgäsen” (1952), andra insatser att förtiga.

Gåsfesten

Höjdpunkten bland Gillets sammankomster har under alla år varit gåsfesten. Från ”åurshöjtisda den 9:ne november nittonhondrait” finns i 75-årsskriften citerad en matsedel i form av ett protokoll, vars första paragraf är ”Maden asjusteras” och sista

”Sen fornimmer man snarkningar...”. (Det senare efter hemkomsten). Ett exempel på uppskattningen av gåsen är följande skildring av en gåsfest under de glada förkrigsåren, muntligt meddelad av fru Blenda Lembke, maka till jur. dr. Johan C.L., Gillets v. ordförande fram till 1913. ”Janne” var en munter och god berättare, fru Blenda en utmärkt tolkare av både operaarior och nidvisor och dottern Karin medverkade senare i Gillets uppföranden av Henrik Wranérs allmogepjäser. Nå, till det Lembkeska hemmet inbjöds en liten krets prominenta skåningar, för vilka värden tydligen hyste en stark oro att de skulle behöva gå hem törstiga och hungriga. Efter ett stort smörgåsbord med tre sorters skandinaviskt brännvin kom svartsockpa och sherry, sedan lutfisk och brännvin, sedan risgröt och mjölk (!) och så – gåsen med bourgogne, följd av efterrätt med sherry samt kaffe och gammal punsch. Efter en paus anfölls den i köket kallnade gåsens rester och därtill kom annat smått och gott. Varje gäst fick av värden vid avskedet en korv med sig hem. Svärsonen i huset var uppsvensk; han fick först äta vid ett särskilt bord i en vrå i matsalen men upptogs i gemenskapen då gåsen bars in.

Gåsfesterna ägde under åren 1901–1911 rum på Frimurarelogens restaurang, alternativt på Phoenix eller Öster. 1914–1917 blev det Palace, 1918 omintetgjorde spanska sjukan gåsfesten (enda gången hittills!). 1919–1928 tävlade tydligen Palace och Grand om äran (och förtjänsten). Grand Hotel Haglund vann loppet (kanske för att där en gång varit ett gästgiveri med många stallar?) och hade hand om festen

Kupolhallen Grand Hotel Haglund omkring 1960.

1929–1966 med undantag för 1942, då Lorensberg gjorde en inbrytning. Många minns säkert ännu miljön på Grand som något extra festligt. Sedan har lokaliteterna växlat: Långedrag 1967–1968, Liseberg 1969–1970 samt 1973–1978, Royal Bachelors Club 1971, Henriksberg 1972, Restaurang Gripsholm 1979. Val av restaurang har under senare år betingats av försök att hålla kostnaderna nere. Sålunda ägde gåsfesten 1980 rum på M/S Prinsessan Desirée (rena sjöräddningen, sa en Göteborgssmittad medlem – ej åldermannen dock) och 1981–1982 på Odd Fellow-restaurangen.

Den traditionella menyn har varit svartsockpa (med mindre kraftigt alternativ för svaga magar), stekt gås och dessert med spettekaka; sherry till soppa och dessert, till gåsen rödvin, där den äkta bourgognen numera fått ersättas av prisvänligare kvaliteter.

En hävd som också funnits sedan 1901 är *utlottning av en gås*. I 75-årskriften finns ett Quäde från sagda år av Thor Cavallin. Dess sista vers lyder:

”Nu är ju allas hopp den rara gåsen vinna
Och täflan öppen är för både man och kvinna,
Dock endast en af oss får om sin lycka läsa
De andra vinna blott en riktigt längre näsa.”

75-årsjubileet 8/11 1958 på Grand Hotel Haglund. Josua Bourghardt och Landshövdingarna Per Nyström, G. A. Widell och Malte Jacobsson.

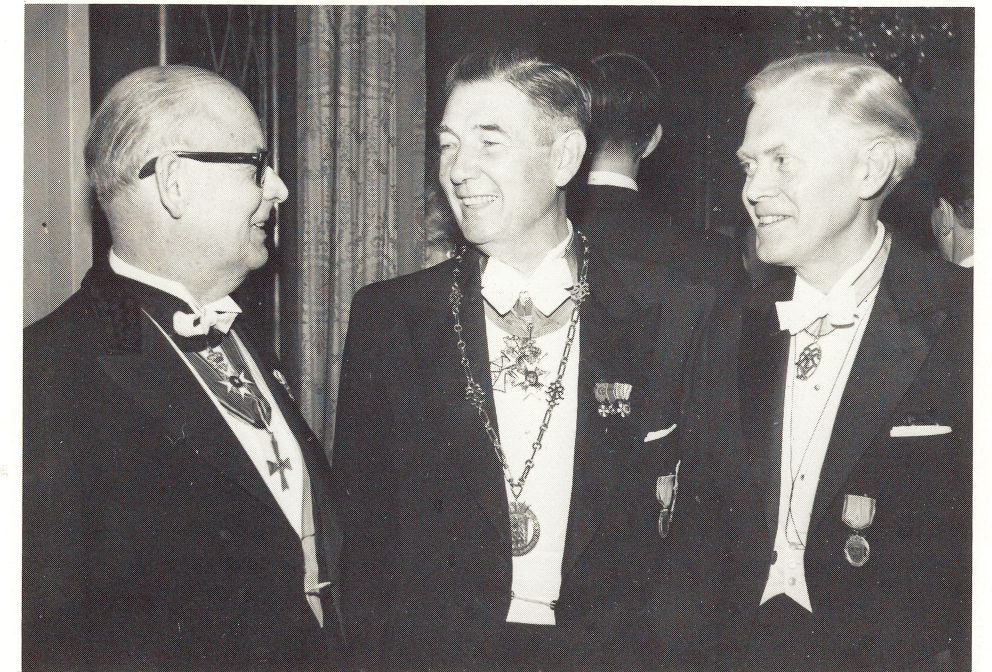
Det påpekas att en gås då var så billig som 7 kronor; i november 1982 kostade en ordinär 5–6 kg:s gås c:a 250 kronor. Var och en får räkna ut om det är så mycket dyrare.

Trots att gåsen varit en märklig fågel allt från det år då de heliga gässen i Rom möjliggjorde bortdrivandet av de anfallande gallerna till nu, då den bortdriver novembermörkret ur gillesmedlemmarnas sinnen, behövs det också mera andliga ting vid en högtidsfest. Fredsåret 1919 började man inbjuda prominenta skåningar för hållande av föredrag med hembygdsanknytning. Namn som Anders Österling, Ernst Norlind, Theodor Tufvesson, Frans G. Bengtsson och Anders Sten talar för sig själva. Senare kom idén att kalla framstående skåningar, helst från Göteborg, för att vid gäsfesten hålla *Talet till Hembygden*. Sådana tal hölls varje år 1948–1957.

Vi har nu hunnit fram till 1958 och 75-årsjubiléet, som – naturligtvis – firades på Grand med all önskvärd ståt och pompa. Tre landshövdingar framträdde: Malte Jacobsson talade till Hembygden, G.A. Widell hälsade från densamma medan Per Nyström tackade för maten.

Grand Hotel Haglund 9/11 1963. Hans Hansson, Greta Österling, Margareta Hansson och Anders Österling.

På Royal Bachelors Club, Skyttegatan 1, 13/11 1971. Einar Ljunggren, Hans Hansson och Sture Hentz.

Gäsfesterna har sedan fortsatt i traditionell stil. Hembygdstalare i egentlig bemärkelse har varit:

- 1959 dåvarande doc. Carl-Axel Moberg
- 1961 doc. Gunnar Olinder
- 1962 doc. Nils P. Bergh
- 1963 fil. dr. m.m., m.m. Anders Österling
- 1964 fil. dr. Åke Ohlmarks
- 1965 prof. Einar Ljunggren
- 1966 prof. Sven Dahl
- 1967 fil. dr. Åke Sällström
- 1968 internat. domstolens president Sture Petrén
- 1969 greve Ian Hamilton
- 1970 prof. Jörgen Weibull
- 1971 prof. Einar Ljunggren
- 1972 Äldermannen i st. f. fil. lic. Ivar Harrie, som insjuknat
- 1981 kammarrättspresident Nils Wentz

De ”tomma” åren har i stället för hembygdstal bjudit på andra tal och föredrag, ofta med hembygdsanknytning. 1960 gav sålunda Sten Broman en inblick i bisarr

Sten Broman på gåsfesten 12/11 1960. Grand Hotel Haglund.

Lundahumor genom "Texicavt Tanke- och Känsloliv (Falstaff Fakirs anda lever förvisso än!). 1977 fick man av fil. kand. Kjell Bergman i ord och bild en intressant redogörelse för de senaste arkeologiska utgrävningarna i Lund. 1973 talade envoyén Nils Ståhle om Nobelstiftelsen (Alfred Nobels släkt härstammade sannolikt från Ö. Nöbbelöv i Skåne) och 1974 kom ambassadör Gunnar Jarrings "Minnen från en lång diplomattjänst". 1980 gav sjökaptan Hans Hansson glimtar ur Sveriges och Danmarks historia med anknytning till det vatten som gåsfestskeppet just gled fram på. 1975 talade dåvarande chefen för Stora Teatern Folke Abenius om "Detta med sång och teater . . .", en vacker variation på ett givande tema.

Varför blev det inte hembygdstalare varje år? Ja, man kan väl inte variera även de finaste temata hur länge som helst, även om man väljer de bästa bearbetare.

"Detta med sång och teater . . .". Sådant har förekommit mycket vid gåsfesterna (och ibland även vid andra tillfällen). I 75-årsskriften finner vi att Henrik Wranérs allmogespel framförts av gillesmedlemmar liksom en gång t.o.m. Calderons "Lifvet en dröm". Studentsångföreningen i Lund under själve Fader Berg gästade Gillet flera gånger. Axel Fromell var icke endast ålderman utan även ordförande i Stora Teaterns styrelse. Genom hans förmedling fick Gillet som gäster höra bl.a. Martin

Generalförsamling och Herredag på Lorensberg 8/3 1963. Josua Bourghardt, Landshövding Gösta Netzén och Hans Hansson.

Öhman, Einar Beyron, Kirsten Flagstad, Evy Tibell och Nils Bäckström. Tal-scenen representerades av Benkt-Åke Benktsson och Tore Lindwall.

Under de sista 25 åren har sådana aktiviteter fortsatt. Vid jubiléet 1958 underhöll gillesbröderna Åke Sällström och Benkt Erik Nystedt med Lundaspexvisor, den sistnämnde även 1959, och spexare från Göteborg framträdde 1967 (medicinarna) och 1968 (Chalmers). I Åke Sällström hade Gillet en broder som förenade teater och spex med klassisk bildning. Ett exempel härpå är den drapa på klingande hexameter som han höll till den avgående äldermannen Josua Borghardt (vår näst siste) vid dennes avgång på en herredag den 8 mars 1963:

”Josua namnet det är som i Skriften förbinds med ett land som
föder vår längtan till fädernas jord och kallas för Gosen.
Josua förde sitt folk tillbaka till Kanaan och Jordan,
Josua hertig benämns i äldre skrifter och böcker.
Hertig är dux på latin, vår Josua dux utav Skåne,
Gillet hertig du blev och tolkade ofta vår saknad
efter *vårt* Gosen, det land som är bandet emellan oss alla,
förde oss med dig på inspriationens gyllene vingar.
Hövding du blev för vår längtan hem till det land där vi föddes.

Son av Vinslöv, du vinet och sången och Quinnan har prisat
livsbejakande flott, elegant är din stil som höves en furste!
Allas hjärtan du vann, både mäns och särskilt de kvinnors
som med suckan ha tänkt – ganska ofta så högt att det hördes:
”Ack att han ville dansa med mig och helst då en tango,
ville han bli min tangokavaljer, jag sjöng då lycklig:
nu vi sväva i takt och jag känner mig burens
bort till ett paradiset som är lunderna hemma i Skåne –
näktergalarna sjunga bara du går över ängarna!”

Hertig, vi tacka dig varmt för allt du betytt för vårt gille,
allt vad du givit av vänskap och värme, med kraft har du styrt oss,
älderman vis har du varit, likvisst någon ålder ej visat!
Nu vi dig önska allt gott, må du städse bliva ibland oss
ung till kropp och till själ! – Vi dig hylla med trefaldigt leve!”

Bland ”seriösare” underhållare under sista kvartseklet kan nämnas skådespelarna Ernst Hugo Järegård 1961 och Inga Gill 1966, premiärdansös Lillwi Wallman från Storan 1962 liksom Christina Gorne, som 1976 sjöng Schuberts ”Hirt auf den Felsen”, ackompanjerad av två läkare – amatörer, Nils P. Bergh (klarinet) och gästen Gunnar Thiringer (piano). Gillesbrodern Einar Höier Harksen sjöng 1977 Östen Warnebrings ”Kivikspolska”, 1981 bjöd Benedetto Salvemini från Storan på en operettkavalkad och 1982 underhöll två elever från Musikkonservatoriet med sång och pianospel.

Har Skänegillet ägnat sin uppmärksamhet åt något mera vid högtidsfesten? I 75-årskriften får vi veta att Sigurd Lauritzen, Älderman 1934–1947, gladde många skåningar ända sedan sekelskiftet och att han i åtskilliga versifierade tal omväxlande hyllade Hembygden, Gåsen och – QUINNAN. Den sistnämnda, enkannerligen den skånska, har under sista perioden varit ett värdigt föremål för hyllningar, oftast på vers, någon gång på prosa av någon gillesbroder:

1958 Nils P. Bergh
1959 Bengt Erik Nystedt
1961 Daniel Perslow
1964 John Edward Olow (skrevs av gästen Åke Ohlmarks)
1967 John Marve
1968 Nils P. Bergh
1973 D:o
1978 D:o
1979 D:o
1980 D:o
1981 D:o
1982 Einar Höier Harksen

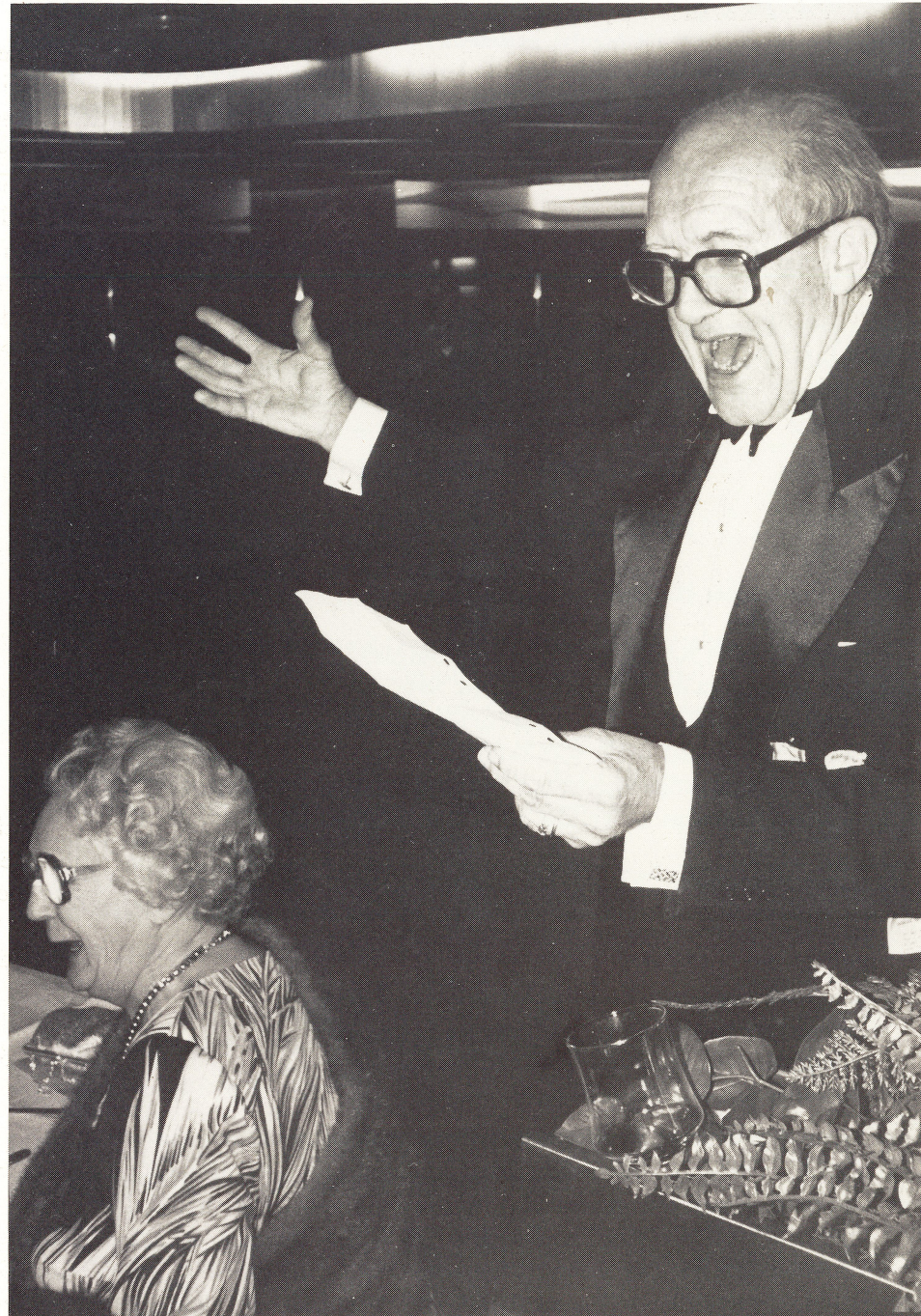
Vid sista tillfället föredrog N.P.B. som omväxling ett Tal till Mannen, som han bistått en studentska med i 30-talets Lund. Som exempel på ett Tal till Quinnan kan man kanske taga följande, som improviserades vid Gåsfesten till havs 1980 och initierades av ett rysligt brak, som skrämde många, men sjöräddningen kom:

”Vad nu i denna sköna aftenstund, vi har väl aldrig stött på grund!?” Men kapten Hans han sa: ”Ihondan heller, det är ju bara en propeller!”

Och Damerna lugnades ytterligare med:

För alla våra flammor nu tändes det lågor,
men på denna färden vi tänker på vågor,
ty, Bröder från Färs, ifrån Skytts och från Torna
(bliv ej förfärader, om jag ej nämner *alla* härader)
ty, Bröder från Ingelstad, Bara och Torna,
vi känner ju alla den böljeskumborna,
som lyftes ur havet på musslans skal
och nu stått upp i ett skåniskt ideal.

Vi alla i Damerna ser Afrodite...
(protester bestraffas rätt kraftigt vid vite!)
och bland alla skonare, briggar, fregatter
är Hon förvisso den största av skatter.
Och säkert vårt hurrarop för var skatt é glatt
härute på böljande Kattegatt!

Nils P. Bergh – Till Damerna – Ombord på Prinsessan Desirée till havs mellan Göteborg och Fredrikshamn 7/11 1980.

Herredagarnas uppkomst, blomstring och fall.

”Herredag” låter kanske som en könsdiskriminering i ett gille, där rapporter redan från seklets barndom ger för handen att Systrarna spelade en framträdande aktiv roll. Men i 75-årsskriften får vi veta att ”damerna ville gärna vara med, och då blev det en svängom”. Herredagarna ägde i allmänhet rum ”på vårkanten”. På 1950-talet tyckte man att dessa sammankomsters innehåll blev alltför torftigt (förmodligen sådana utan damer). Den alltid idérike stolsbrodern C.-A. Lindbom ombesörjde då att lämpliga föredragshållare inviterades. Den förste var prof. Bertil Lindquist som 1953 berättade om en nyligen företagen resa till Japan och sedan fortsatte man med kulturella föredrag; så t.ex. av dåvarande doc. Carl-Axel Moberg ”När kom de första skåningarna till Göteborg” (1957) och av prof. Artur Attman ”Reflexioner kring Roskildefreden” (1958, med anledning av 300-årsminnet). Efter 75-årsjubileet fortsatte herredagar i samma stil. Enbart ”herrar” åhörde följande föredrag:

- 1959 Fil.dr. Stig Roth: ”Ett skepp kommer lastat. .” (Ostind. komp.)
- 1960 Prof. Artur Attman: ”Intryck från Sovjet”
- 1961 Fastighetsdir. Frans Persson ”Kåserar och sanerar”
- 1962 Godsägare Edvin Håkansson: ”Reseminnen”
- 1963 Landshöv. Gösta Netzen: ”Örestad – tanke eller verklighet”
- 1964 Greve Carl-Axel Wachtmeister: ”Om fideikomissens möjligheter att överleva som mönsterjordbruk och kulturinstitution”
- 1968 Hovrättsrådet Gunnar Ljung: ”Rättens tjänare och ögontjänare”
- 1971 Prof. Sven Olving: ”Elektronen – framtidens herre och tjänare”

Men – herrarna började tydligen sakna sina damer och kanske vice versa. 1965 i mars var damerna med vid en utflykt till Gunnebo slott, där fil.dr. Stig Roth berättade om slottets historia och 1966 var det samma sak på Röhsska muséet, där fil.dr. Göran Axel-Nilsson talade om ”Jätten Finn”; likaledes på Konstmuséet 1970, då Anders Sten förmälde om sina ”Barn-, skol-, ungdoms- och studentår”. De s.k. herredagarna 1967 och 1969 hade helt karaktären av vårutflykter och har hänförs till dessa.

Den sista egentliga herredagen 1971 samlade endast 16 deltagare. Tydligen skulle det vara damer med; dessutom krävde troligen de allt större kostnaderna för ”uteliv” att mötenas antal begränsades.

Utflykter.

Gemensamma utflykter, särskilt vårliga sådana, ägde rum då och då under seklets första decennier. I maj 1904 for man till Styrso Bratten med en extrabåt, förhyrd för 25 kronor. Man tycker kanske att den skånska hembygden borde ha lockat, men först 1952, för övrigt under en utflykt till Marstrand, väcktes denna tanke. Redan året därpå gick färden till Mölle över en veckohelg, varvid bl.a. också Kullens fyr

och Krapperups slottsträdgård besöktes. Det hela blev mycket lyckat och stimulerade till fortsatta resor till Skåne varje år t.o.m. jubileumsåret 1958.

Under sista periodens första år blev det också Skåneutflykter, liksom vid senare tillfällen i maj eller början av juni, om ej annat säges. 1959 besågs Dalby kyrka och Bergsjöholms slott. Middag och natthärbärge utkrävdes av Hotell Continental i Ystad, vars kyrkor och kloster på söndagen besöktes. Lunch i Skälderviken gav nödiga krafter för hemresan, 1960 gjordes paus, men 1961 stormades Vittsjö skans och Vanås slott, vilket belönades med mat och husrum på Frimurarehotellet i Kristianstad, vars museum på söndagen besågs liksom Trolle-Ljungby och Bäckaskog. Broby Gästis stod för lunchen. Nu var man tydligen restrött och även det rika Skåne var överexploaterat, ity att 1962–1966 finns inga utflykter noterade, icke ens till närbelägna mål.

1967 var emellertid isen bruten och färden gick med M/S Hamneskär till Nya Älvsborgs fästning, där tillsyningsmannen kapten Möller guidade. Detta kallades visserligen "Herredag och Generalförsamling med Damer" men den siste maj med måltid och dans upplevdes nog av de 72 deltagarna som vårutflykt. Närliggande mål uppsöktes även 1968, i.e. Botaniska trädgården med supé på Hovås Golfklubb, och 1969, då M/S Långedrag förde 64 personer till Fars Hatt i Kungälv, där man utom av allt annat berikades av prof. Artur Attmans föredrag "Sveriges port mot väster" (Kongahälla, Gamla och Nya Lödöse). 1970 blev det paus; en befarad sådan 1971 undgicks genom att vårutflykten förlades till september med buss till Tjolöholms slott, som besågs under arkitekt Ingegerd Ågrens ledning. Det följande kalaset förgylldes av att brodern Kaj Åke Ahlm sjöng "Per Agasen sier" samt av en utsökt härtappad Bordeaux. 1972 samlades c:a 50 personer på Gunnebo slott i slutet av april för vårsupé i slottsvalvet. Gillesmedlemmar underhöll: Maj Kullenberg kåserade om "Skånsk vår i konst och dikt", beledsagad av sång av Frida Ahlberg med Kaj Åke Ahlm vid pianot.

1973 blev utflyktsmålet ännu närmare: Delsjö Golfklubb med golfinstruktion och dans, men 1974, efter tretton års uppehåll, gick färden åter till hembygden, denna gång Övedskloster med gästfri förplägnad av friherreparet Hans och Madeleine Ramel och efter inkvartering på Alexandra Hotell i Malmö middag och dans på Svaneholms slott. Följande år blev det åter Botaniska trädgården (guide intendent Nizelius) samt Skansen Lejonet, vars historia berättades av kapten Ekroth före måltiden och dansen.

1976 stod åter en Skånetur i tur. Buss gick från Heden till Åsljungagården, där medförda lunchkorgar tömdes, sedan besågs Christinehofs slott och efter kaffe på "Kronhjorten" blev det inkvartering på Bäckaskog med middag, dans m.m. Gillesrimmaren sökte tolka stämningen med en visa, som samfällt sjöngs på melodin "Ja é en liden gåusapåg från Skåne:

Bokskog, vår.

Vi är en skara flyktingar från Götet,
som styrt mot horisontens södra rand.
Av spädgrönt löv och blomster doftar mötet
med detta hjärtans kära Skåneland.
Så har vi återvänt till modersskötet.
dit knöts vi med ett ouplösligt band.
När vi kom till Bäckaskog
såg vi nock att bygden log
sitt: "Välkomna hit igen till gamla Skåne!"

Vi skåningar, vi låter oss ej tubba
av nån hällörad, hialös person.
Vårt skånska lugn kan ingen flyttning rubba:
vi trivs rätt bra i Göteborgska bon.
Då *Hasse* lämnar stadens fäders klubba
han slår ej an en pibesillig ton,
men han både vill och kan
vara med som ålderman,
när han är välkommen hit till gamla Skåne!

Vi gästar ju i afton Kalle Femtan
som öppnat har sin våning till parad.
Här nere Kungen roade sig jämt, han,
(man viskar om nån liten eskapad).
Vi följer i hans spår med glam och skämtan,
låt kvällen bliva osedvanligt glad!
Med en synnerlig emfas
ska vi tömma våra glas,
ty vi är välkomna hit till gamla Skåne!

Sänggåendet fördröjdes avsevärt, väl icke av eskapader men då vi i den nattliga trädgården lyssnade till "den störste sångaren på denna jorden" (Hjalmar Gullberg) som "kommit för att lindra våra kval". De sistnämnda torde dock varit små, även följande dag, då Vanås slott och dess konst under adelig guidning besågs före hemfärden.

1978 gick bussen till västra Skåne. Medhavd lunch åts på Åldermansparets vackra sommarställe Svanshall, Jonstorp. Efter ett besök på Sofiero slottsträdgård skedde inkvartering på Örenäs slott med senare middag och dans. På söndagsmorgonen tog man sig via Råå över till självaste Hven, som upplevdes med hjälp av guide och även med taxiresor. De ansträngande promenaderna livades genom att v. åldermannen gick i täten och på klarinett spelade marscher och låtar. Efter en förträfflig lunch på Smedjegården gick bussen från Råå till Göteborg. Detta gav tydligen mersmak, ty redan nästa år for man, för omväxlings skull i egna bilar, till Norrvikens trädgårdar, Båstad; efter avnjutande av florans skönhet avnjöts egen lunch på gräset. Övernattning skedde på Rusthållaregården i Arild, men festmåltiden och dansen ägde rum hos Åldermansparet i Svanshall. Klokt nog användes därvid minibuss, men nästa dag gick de egna bilarna via Helsingborg till Helsingør. Botaniska studier fortsatte på Hørsholms Planteskole. Sedan besöktes Sorgenfri Slot, där prinsessan Caroline Mathilde å det älskvärdaste mottog gillesmedlemmarna och informerade om komplicerade historiska händelser samt bjöd på förfriskningar. Lunch åts senare (med prinsessan som gilletts gäst och som privatperson) på Restaurant Le Port, Espergaerde, varefter hemresan började (vågar man skriva *hem*, när man far *från* Skåne?).

Vandring till lunch på Hven 4/6 1978.

Tredje året i rad en Skåneresa – nu, 1980, till sydligaste delen, Ystad med omgivningarna. Buss från Heden, medhavd matsäck på vägen, inbokning på Saltsjöbaden, sedan färd längs kusten till Kåseberga. Anders Österlings dikt reciterades givetvis vid Ale stenar. På kvällen skånsk supé på Saltsjöbaden och på söndagen rundvandring med sakkunnig guide till Ystads alla sevärdheter, sedan lunch å Norra Promenadens restaurant före hemresan. Förste Skrifvaren med maka hade lagt ned ett fruktbringande arbete och tackades vid supén av gillesrimmaren:

Vår ålderman, den äkta, kaptan Bölja,
tyvärr förhindrats följa med på färden,
men här finns Våg, som höres stranden skölja,
samt undertecknads ringhet, vicevärden.
En *riktig* värd för Ystadsresan är den
i Ystad födde guiden vi fått följa
dithän där svunnen storhet skönt beblandas
med nyrökt sill i luften som man andas.

Vi är ju ej så många denna gången:
det är en liten tapper, trofast skara,
som flytt bekväma hemma-environgen
för att i busskvalm mången mil befara,
som tyckt att *detta* kan belöning vara:
Skåne i blomsterdoft och fågelsången.
En skål jag *Höier*, det var det jag ville,
för Skåne, Ystad och vårt Skånegille!

1981 fick Skåne vänta men det blev ändå en trevlig landskapsresa till "Gårdarna runt sjön", d.v.s. Åsunden, med guidning av turistchefen i Ulricehamn. Bl.a. besågs Torpa Stenhus med dess många historiska minnen, såsom när den unga Katarina Stenbock pådyvlades den gamle kung Gösta. Gillesrimmaren reagerade:

I detta magnifika Stenhus
har Bacchus dyrkats liksom Venus,
men flickan sig från Amor vänder
när älskaren har brist på tänder!

Källebacka visades av ägaren, den vänlige disponent Josefsson.

1982 gick bussen åter till Skåne. Vid matsäcksrasten på Hallandsåsen förhöjde skånska skalders världikter och spel på pipa den pastorala stämningen. Barsebäcks slott visades av greve Ian Hamilton och Borgeby slott av förre ladugårdsfogden Centervall. En inblick i nutida skåniskt lantbruk gavs av Jan Kristensson, Stäviehage gård; han är nämligen broder till vår Första Skattemästare, som tillsammans med sin make stod för arrangemangen. Färden gick sedan över Helsingborg–Krappertorp till Torekov, där nattkvarter ordnats i Siabs semesterhus och supé med dans i dess klubbhus. I vörnatten spelade lilla skattemästardottern Anna Bellman på blockflöjt med v. åldermannens klarinet som 2:dra stämman. På söndagsförmiddagen besågs Hallands Väderö i ljuvligt väder före resan Torekov–Göteborg.

Vi har ägnat ganska mycket utrymme åt utflykterna, enkannerligen de skånska, trots att deltagarantalet ej varit så stort – 20–30 – någon gång 40 personer (vid endagsresor till Göteborgs närhet ofta flera). Skåneresorna synes nämligen ha varit stora upplevelser. Detta att i gemenskap uppleva hembygden är så värdefullt att det berättigar till nya initiativ i framtiden.

Skånegården – en besvikelse

Någon undrar kanske varför Skånegillet, i motsats till flera andra landskapsgillen, ej har någon egen bygdegård. Redan 1905 kom ett förslag om en sådan, mycket arbete lades ned under följande år. Virke från ett korsvirkeshus i Skåne inköptes och transporterades till Göteborg; av olika skäl gick det hela om intet och 1919 gav man definitivt upp.

Sällskapet Skåningarna.

Detta Sällskap bildades i början av 1932 med ungefär samma syften som Skånegillet. Intresset var stort och detta första år anordnades 13 sammankomster med en gåsfest på Henriksberg med 74 deltagare som höjdpunkt. Drömmen om en egen fastighet blev verklig den 7 maj 1939, då den nybyggda Skånestugan på en tidigare inköpt tomt i Floda kunde invigas. Där fanns bl.a. 20 bäddar för övernattnings och där hölls Pantofflagillens vår och höst. Sällskapslivet blomstrade; 1941 instiftades "Den Gyllene Gåsen" som ett hederstecken för medlemmar som gjort utomordentliga insat-

ser och vid 25-årsjubiléet fick Sällskapet genom en insamling en egen fana med det skånska landskapsvapnet. 1969 kom ett bakslag; på grund av ett vägbygge tvingades Sällskapet att sälja sin stuga. På 60-talet märktes en nedgång av deltagarantalet vid festerna, varför en del av dessa fick slopas. 1972 firades 40-årsjubiléet med all ståt, men under följande år blev det en markant nedgång av medlemsantal och festdeltagare. För att de skåningar som fortfarande var intresserade av sammanhållning och sällskapsliv skulle få en chans att fortsätta kontaktade Sällskapets Ordförande inköpschef Bertil Andréazon Skånegillet's Ålderman sjökaptens Hans Hansson och efter ett årsmöte i Sällskapet Skåningarna den 10 jan. 1979 och en extra generalförsamling i Skånegillet den 30 mars 1979 beslöt att Sällskapet skulle upphöra fr.o.m. 1979 samt att dess medlemmar skulle, som fullvärdiga medlemmar, upptagas i Skånegillet.

Skånegillet's hedersbevisningar.

Som tidigare nämnts blev Konung Gustaf VI Adolf Gillets Förste Hedersledamot. Till *Hedersledamöter* har sedan valts:

	Fil, dr., Museiintendent Albert Ulrik Bååth
	Doktorinnan Emma Charlotta Bååth
1929	Med. dr. Einar Rhode
1935	Landshövding Malte Jacobsson
1947	Disponent Sigurd Lauritzen
1960	Direktör Osvald Arnulf-Olsson
1960	Polismästare Ernst Fontell
1962	v. Konsul Josua Bourghardt
1972	Ingenjör Sture Hentz
1972	Direktör Nils Gorthon

Skånegillet's Hederstecken består av Skånes vapen i guld och röd emalj omgivet av en gyllene krans eller en silverkrans med Gillets initialer S G G samt bäres i gult band med röda kanter. Hederstecknet utdelas av Gillets Styrelse såsom hedersbevisning för ådagalagt, mångårigt och aktivt arbete till Gillets fromma. Det med gyllene krans kan tilldelas efter minst 50 års medlemskap och det med silverkrans efter minst 25 år. Dock kan meriteringstiden förkortas för inom Gillet positivt arbetande medlemmar, varvid tjänstbarheter omräknas i lämpligt antal medlemsår. Hedersledamöter är självskrivna till innehav av Hederstecknet i Guld. Guldtecknet utdelades första gången 1948 till H.M. Konungen och har sedan fram till 1978 tilldelats 31 ledamöter. Silvertecknet utdelades första gången 1950 och har fram till 1978 tilldelats 61 ledamöter.

Dubbande av *Riddare av S:t Martins Orden* medelst en "Guldgåsa" var liksom Hederstecknet Carl-Axel Lindboms idé. Meningen med den 1952 instiftade orden framgår av hans vers till de nydubbade:

Skånegillet i Göteborg S:t Martins Orden. Instiftad 1952. Skulpterad, gjuten och skänkt av Carl-Axel Lindbom.

Foto: Henry Abegg.

”I stället för blommor vi skänka en gås,
en guldgås med gloria och himmelsblått krås,
ty blommorna vissna, men tecknet består
med riddareära för kommande år.
Likt Strumpeband, Vasar och Gyllene Skinn
en ädel symbol är S:t Martins och Din.
Att gåsen är vaksam och modig och klok
re'n lär oss antikens historiebok. –
Hell, riddare bålde, som dubbats idag,
högt skattad och ärad i skåningars lag.
Du dragit för vettet och glädjen en lans.
Vad vore väl världen, om sådant ej fanns?”

”Guldgåsen” har under åren 1952–1971 tilldelats 40 förtjänta personer, ledamöter och gäster.

Skånegillet's medlemsantal har, såsom väl fallet är med andra liknande sammanlutningar, gått upp och ned. För närvarande är antalet 230. Med tanke på den goda trivsel och stämning som rått och som råder vid olika aktiviteter finns det all anledning att se ljust på framtiden – först jubileumsfesten och sedan det kommande seklet.

STYRELSEN 1983

Ålderman: Sjökapten Hans H. Hansson

Vice ålderman: Docent Nils Peter Bergh

Förste stolsbroder: Kammaråklagare Curt Bokelund

Förste skrifvare: Advokat Einar Höier Harksen

Förste skattmästare: bankjurist Monica Dyhre

Förste gillesvärd: Inköpschef Bertil Andréazon

Förste rådgifvare: f. Annonschef Gunnar Sandström

Andre stolsbroder: Kammarrättspresident Nils O. Wentz

Andre skrifvare: Civilekonom Bo G. Rafstedt

Andre skattmästare: Folkhögskollärare Inger Åberg

Andre gillesvärd: Direktör Henry Haner

Andre rådgifvare: Ingenjör Bertil Brunnerup

Revisorer:

Bankkamrer Christer Rostberg

Fil. doktor Jan Davidsson

Suppleant:

Fru Karin Bakels

Curt Bokelund, Henry Haner, Einar Höier Harksen, Gunnar Sandström, Nils Wentz, Bertil Brunnerup, Bertil Andréazon, Inger Åberg, Nils P. Bergh, Hans H. Hansson och Monica Dyhre.

AB ORIGINAL - ODHNER

GÖTEBORG

AB SKÅNSKA CEMENTGJUTERIET

GÖTEBORGSKONTORET

J. Svensson & Bourghardt KB

GÖTEBORG

AB GUSTAF TERLING

GÖTEBORG

Nils Troëdsson & Co AB

GÖTEBORG

AXEL H. ÅGREN AB

GÖTEBORG